

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนา มีหลักคำสอนที่ให้พุทธศาสนิกชนมีศรัทธาเป็นพื้นฐาน แต่เป็นศรัทธาที่มีเหตุผล (Belief) ที่ผู้ศรัทธาสามารถนำไปสู่การพัฒนาปัญญาได้ ความเชื่อ^๑ เป็นสิ่งที่อยู่ในความนึกคิดของมนุษย์ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่แสดงออกมา ศรัทธาคือความเชื่อจะเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์มีพฤติกรรมต่างๆ อันจะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งใจไว้ ดังนั้น ศรัทธาหรือความเชื่อจึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลและสังคม ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมาของบุคคลนั้นทางพระพุทธศาสนาเรียกว่ากรรม กรรมจึงเป็นหลักธรรมที่สำคัญหลักธรรมหนึ่งที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนา และเป็นหลักธรรมที่มาจากศรัทธาพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่แสดงออกมาอันนำไปสู่การกำหนดค่านิยมและวิถีชีวิตของคนในสังคมทำให้บุคคลในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขโดยมีหลักเชื่อว่าการทำความดีย่อมได้รับผลดี และตรงกันข้ามถ้าทำความชั่วย่อมได้รับผลชั่วตอบแทนเช่นเดียวกัน ดังพระพุทธพจน์ว่า “บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น ผู้ทำความดี ย่อมได้ผลดี ผู้ทำความชั่ว ย่อมได้ผลชั่ว”^๒ ส่วนความหมายของกรรมจากการศึกษาในพระไตรปิฎกและอรรถกถา ทำให้ทราบว่ากรรมเป็นคำกลางๆ แปลว่าการกระทำหมายถึงการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา

ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “เจตนาหิ ภิกขเว กัมมํ วทามิ”^๓ แปลความว่า ภิกษุทั้งหลาย เจตยานั้นเองเราเรียกว่ากรรม บุคคลลงใจแล้วจึงกระทำ ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ แสดงออกทางกาย ทางวาจาและทางใจ การกระทำทั้งสามทางนี้ที่สำคัญที่สุดคือทางจิตใจ เพราะการกระทำทางกายวาจาล้วนเกิดจากจิตใจเป็นผู้สั่งการทั้งสิ้น หากไม่มีจิตเป็นผู้สั่งการหรือไม่มีเจตนาแล้ว ย่อมไม่มีผลแห่งกรรม และกรรมนั้นก็ไม่ได้หมายถึงเฉพาะกรรมชั่วที่บุคคลทำไว้ในอดีตตามที่คนทั่วไปเข้าใจเท่านั้น แต่หมายถึง กรรมทั้งดีและชั่วที่บุคคลได้ทำไว้ทั้งในปัจจุบัน และที่จะเกิดขึ้นใน

^๑ อ.ต.ก. (ไทย) ๒๒/๖๓/๓๙๕.

^๒ อ.ต.ก. (บาลี) ๒๒/๖๓/๓๙๕.

^๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๙๐

อนาคตด้วย คือถ้าพูดถึงการกระทำเมื่อไรก็เมื่อนั้นแหละจะเป็นอดีต ปัจจุบันหรืออนาคตก็ตาม การกระทำนั้นๆ เป็นกรรมทั้งสิ้น^๓ พระธรรมปิฎก^๔ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องกรรมไว้ในหนังสือเรื่อง กรรมของชาวพุทธ “ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง” ว่า ถ้าชาวพุทธตั้งอยู่ในหลักที่ถูกต้องแล้ว ก็เชื่อในเรื่องกรรมหวังผลจากกรรม คือหวังผลจากการกระทำด้วยความเพียรพยายามของตนโดยใช้สติปัญญาพิจารณาตามเหตุตามผล ซึ่งจะทำให้เราสามารถพัฒนาตนเองได้ ไม่มัวมาตื่นข่าวมงคล ทำให้ต้องเสียเวลาซึ่งหาประโยชน์อันใดมิได้ เสียเวลาพัฒนาตนเองไปกับการหวังพึ่งปัจจัยจากภายนอก ความเชื่อเรื่องกรรมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับความเป็นชาวพุทธ หากเราจะเชื่ออะไรเป็นพิเศษออกไปโดยไม่มีความหนักแน่นในการทำความดี โดยนั่งคอยนอนคอยโชค หวังผลจากการดลบันดาลเท่านั้น ก็เป็นอันว่า ขัดต่อหลักความเชื่อในเรื่องกรรม ซึ่งหมายถึงการกระทำ เมื่อไม่ได้ผลดังที่รอ การคอย ก็คือการสูญเสียเปล่านั้นเอง

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาสามารถอธิบายเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรมนี้ได้กระจ่างชัดเจนป้องกันความเข้าใจไม่ถูกต้องได้ เพราะศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งเหตุผล มีระบบความเชื่อความศรัทธาที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งปัญญา (ปัญญาสัมปยุต) ความหมายของคำว่ากรรมมีมากมายไปตามความเข้าใจของคน แต่พระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อเรื่องของกรรม ไม่ให้เชื่อโชคลาง เชื่อดวงดาว เชื่อสายเส้นบนฝ่ามือ เชื่อไสยศาสตร์ เชื่อมงคลตื่นข่าวหรือข่าวลือ แต่ให้เชื่อกรรมเชื่อผลของกรรม สมดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)^๕ นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาท่านได้กล่าวถึงศรัทธา ๔ คือความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ได้แก่ ๑) กัมมสัทธา เชื่อกรรม เชื่อการกระทำ เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง ๒) วิปากสัทธา เชื่อวิบาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง ๓) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน และ ๔) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๙ ประการ

^๓ พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ปยุตโต), กรรมและนรกสวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๙), หน้า ๔๖.

^๔ พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ปยุตโต), ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง, พิมพ์ครั้งที่ ๖๐, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม,พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด,๒๕๕๑),หน้า ๑๔๐.

หลักกรรม หรือกฎแห่งกรรมมีอยู่ว่า “บุคคลทำกรรมใดไว้ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เขาย่อมต้องรับผลแห่งกรรมนั้น”^๖ แต่เนื่องจากกรรมบางอย่าง หรือการกระทำบางคราวไม่มีผลปรากฏชัดในทันที ผู้มีปัญญาน้อยจึงมองไม่เห็นผลแห่งกรรมของตน จึงทำให้สับสน และเข้าใจไขว้เขว^๗ จนกลายมาเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันมากที่สุด^๘ การแก้ปัญหาในเรื่องนี้ที่เหมาะสมและถูกต้องที่สุด คือ การกลับไปศึกษาหาคำตอบจากพระพุทธรูปเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ที่มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกและอรรถกถา จึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนเรื่องกรรม และให้ความสำคัญว่าหลักกรรมเป็นหลักธรรมใหญ่และสำคัญ ทั้งนี้เพราะกรรมได้ให้ความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์กรรมจึงเป็นหลักธรรมมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมบุคคลที่จะมีชีวิตดีขึ้นหรือเสื่อมลง มีทุกข์หรือสุขนั้น มีผลมาจากกรรมของตนเองทั้งสิ้น มิใช่ว่าการกระทำของผู้อื่น ในการกระทำทุกอย่างย่อมมีผลเรียกว่า วิชาที่บุคคลได้กระทำจะต้องเป็นผู้รับ สังคมไทยแต่เดิมได้มีการปลูกฝังค่านิยมเรื่องกรรม ให้เชื่อในกฎแห่งกรรม จนมีสำนวนไทยว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และยกย่องคนดี คือ คนที่มีศีลธรรม แต่ปัจจุบันสังคมไทยได้มีค่านิยมที่เปลี่ยนไป การให้ความสำคัญเรื่องกรรมมีน้อยลง สาเหตุเพราะสังคมไทยได้รับวัฒนธรรมของชาวตะวันตกเข้ามา ยอมให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทเพื่ออำนวยความสะดวก สบายต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยในทุกเรื่อง จนส่งผลให้ความเชื่อ ค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนไปเป็นสังคมบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ดังที่ท่านพระพุทธทาสภิกขุ^๙ กล่าวว่าไว้ว่าสังคมไทยปัจจุบันรวมทั้งความเชื่อ และทัศนคติได้มีการเปลี่ยนไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีแนวโน้มเป็นวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ความเชื่อเรื่องกรรมแบบเดิมอาจจะเปลี่ยนแปลงไปแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคนสมัยใหม่หรือวัยรุ่น

จากการสภาพความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ผู้วิจัยสนใจศึกษาและต้องการทราบเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมของวัยรุ่นที่ปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดเขาสมโภชน์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ว่ามีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมเป็นอย่างไร เพราะแม้ว่าสภาพทางสังคมได้

^๖ อก.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๕๗/๑๐๑.

^๗ วศิน อินทสระ, หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๔.

^๘ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, หน้า ๑๘๗.

^๙ พุทธทาสภิกขุ, ท่านพุทธทาสกับการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓.

เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยเพียงใด แต่วัยรุ่นไทยในปัจจุบันซึ่งได้รับการอบรมจากบรรพบุรุษเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรมนี้มาพอสมควร

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมของวัยรุ่นที่ปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดเขาสมโกชน์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี

๒. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมของวัยรุ่นที่ปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดเขาสมโกชน์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑. วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม เป็นเหตุให้ต้องศึกษาวัยรุ่นกลุ่มนั้นๆ

๒. วัยรุ่นกับเรื่องกฎแห่งกรรมเป็นนโยบาย จากสถานะต่างๆจึงเป็นปัญหาในปัจจุบัน

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมของวัยรุ่นที่ปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดเขาสมโกชน์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส และระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมของวัยรุ่นที่ปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดเขาสมโกชน์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขอบเขตด้านระยะเวลา เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ ๑๕-๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๗

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่น ชาย ๕๑ คน หญิง ๑๑๙ คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมการปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดเขาสมโกชน์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี จำนวนทั้งสิ้น ๑๗๐ คน

๑.๔ สมมติฐานการวิจัย

วัยรุ่นที่ปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดเขาสมโกชน์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างก็มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมแตกต่างกัน

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะในการวิจัย

ความเชื่อ หมายถึง ความมั่นใจต่อสิ่งนั้น ๆ ว่าเป็นความจริง เป็นความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ความมั่นใจในความจริง ความดีสิ่งที่ดีงามและในการทำความดี ไม่ลู่ไหลตื่นตูมไปตามลักษณะอาการภายนอก

กฎแห่งกรรม หมายถึง กฎแห่งการกระทำ และการให้ผลของกรรม กฎแห่งความแน่นอน ไม่มีความผันแปรเป็นอย่างอื่น และใครก็ไม่สามารถแทรกแซง บังคับบัญชาไม่ได้ คือว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล

วัยรุ่น หมายถึง วัยรุ่นที่ปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดเขาสมโกชน์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมของวัยรุ่นที่ปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดเขาสมโกชน์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี

๒. ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมของวัยรุ่นที่ปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดเขาสมโกชน์ อำเภอยะบะดาล จังหวัดลพบุรี